

OBSAH

Předmluva	13
Předmluva ke druhému vydání	15
Předmluva ke třetímu vydání	16
Předmluva ke čtvrtému vydání	17
Předmluva k pátému vydání	18
1. kapitola – Fenomén práva	19
1.1 Pojem práva	19
1.2 Právní vědomí	23
1.3 Systém právní vědy	24
2. kapitola – Právní normy	27
2.1 Problematika normativnosti	27
2.2 Mody (modality) normativnosti a jejich uplatnění v právu	29
2.3 Právní normy a jiné součásti normativního právního systému	31
2.4 Specifické rysy právních norem	34
2.5 Struktura právních norem	36
2.6 Klasifikace právních norem	47
2.6.1 Kritérium právní síly	47
2.6.2 Kritérium povahy regulativního působení normy	49
2.6.2.1 Normy s klasickou strukturou (kondicionální)	49
2.6.2.2 Zvláštní právní normy	55
2.6.3 Kritérium předmětu, metody a účelu právní regulace	64
2.7 Působnost právních norem	64
2.7.1 Věcná působnost	65
2.7.2 Prostorová působnost	65
2.7.3 Osobní působnost	66
2.7.4 Časová působnost	68
3. kapitola – Prameny práva	69
3.1 Trojí význam pojmu prameny práva	69
3.2 Prameny práva jako formy právních pravidel	70
3.2.1 Právní předpisy – obecně závazné normativní právní akty	70
3.2.2 Soudní precedenty	71
3.2.3 Normativní právní smlouvy	73
3.2.4 Právní obyčej	74

3.2.5	Jiné prameny práva	75
3.3	Právní řád České republiky	76
4.	kapitola – Tvorba právních norem	81
4.1	Způsoby vytváření právních norem	81
4.2	Legislativní proces	82
4.2.1	Zákonodárná iniciativa	83
4.2.2	Projednání návrhu zákona, hlasování o návrhu zákona	84
4.2.3	Promulgace zákona	86
4.2.4	Účinnost právního předpisu	87
4.2.5	Problematika retroaktivity v právu	90
4.2.6	Zánik platnosti a účinnosti právního předpisu	94
4.2.7	Derogační pravidla při derogaci mlčky	98
4.3	Legislativní technika	99
4.3.1	Právní jazyk	99
4.3.2	Vnitřní struktura právního předpisu	100
4.3.3	Vztah pojmů právní předpis a právní norma	100
4.4	Tvorba práva a nedostatky v této oblasti	101
4.5	Soudcovské právo	101
4.6	Konsensuální (smluvní) tvorba práva	102
4.7	Spontánní vytváření práva	102
5.	kapitola – Typy právní kultury	103
5.1	Právní kultura	103
5.2	Právní komparatistika	103
5.3	Typy právní kultury	103
5.3.1	Kontinentální typ právní kultury	104
5.3.2	Angloamerický typ právní kultury	104
5.3.3	Islámský typ právní kultury	106
6.	kapitola – Subjekty práva	108
6.1	Subjekty práva – pojem, klasifikace	108
6.2	Normotvorné subjekty práva	109
6.3	Osoby jako subjekty práv a povinností	109
6.3.1	Fyzické osoby	109
6.3.2	Právnícké osoby	111
6.4	Orgány veřejné moci	112
7.	kapitola – Systém práva	113
7.1	Systém práva – jednota a diferencovanost	113
7.2	Klasifikace práva podle metody právní úpravy	114

7.3	Klasifikace práva podle předmětu právní úpravy	116
7.4	Klasifikace práva podle účelu právní úpravy	117
7.5	Vztah práva mezinárodního a práva vnitrostátního	118
7.6	Evropské právo	120
7.6.1	Evropské právo primární a sekundární (komunitární a unijní)	120
7.6.2	Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu	124
7.6.3	Lisabonská smlouva	125
8.	kapitola – Interpretace práva.	126
8.1	Pojem interpretace práva	126
8.2	Heuristická, mocenskoorganizační a argumentační funkce interpretace	126
8.3	Relace primárního objektu a sekundárních objektů interpretace	128
8.4	Závaznost a významnost interpretačních závěrů	129
8.5	Metodologické direktivy interpretace	131
8.6	Argumentace v právu	136
9.	kapitola – Realizace právních norem	138
9.1	Pojem realizace právních norem	138
9.1.1	Prosté dodržování povinností a výkon práv	138
9.1.2	Vytváření právních vztahů	139
9.1.3	Aplikace práva	139
9.1.4	Právní odpovědnost	140
9.2	Hodnocení chování subjektů práva z hlediska objektivního práva	141
9.2.1	Chování v souladu s právními normami	141
9.2.2	Chování a jednání v rozporu s právními normami	142
10.	kapitola – Právní vztahy.	143
10.1	Pojem právního vztahu	143
10.2	Předpoklady vzniku, změny a zániku právních vztahů	143
10.2.1	Třídění právních skutečností	144
10.2.2	Právní jednání	145
10.2.2.1	Právní úkony	145
10.2.2.2	Individuální právní akty	147
10.2.3	Protiprávní jednání (delikty)	147
10.2.4	Právní události	148
10.2.5	Protiprávní stavy	149
10.3	Subjektivní práva a právní povinnosti	149

10.3.1	Pojem subjektivního práva a právní povinnosti	149
10.3.2	Distinkce subjektivního práva a právní povinnosti a jejich vzájemná relace	150
10.3.3	Absolutní a relativní subjektivní práva	151
10.3.4	Vymahatelnost a ochrana subjektivních práv	151
10.3.5	Hierarchie subjektivních práv	154
10.4	Subjekty právních vztahů	154
10.5	Objekty právních vztahů	157
11.	kapitola – Právní odpovědnost	159
11.1	Právní odpovědnost v komplexu sociálních odpovědnostních vztahů	159
11.2	Pojem právní odpovědnosti	160
11.2.1	Sankční postihy při porušení právní povinnosti	161
11.2.2	Funkce právní odpovědnosti	161
11.2.3	Klasifikace právní odpovědnosti	162
11.2.3.1	Soukromoprávní delikty	163
11.2.3.2	Veřejnoprávní delikty	166
11.2.3.2.1	Trestné činy	166
11.2.3.2.2	Přestupky a jiné správní delikty	170
11.2.3.2.3	Disciplinární delikty	174
11.2.3.2.4	Ústavní delikty	175
11.2.3.2.5	Mezinárodněprávní delikty	176
11.2.4	Prvky zaviněného porušení právní povinnosti	176
11.2.4.1	Objektivní stránka deliktu	177
11.2.4.2	Objekt deliktu	177
11.2.4.3	Subjekt deliktu	177
11.2.4.4	Subjektivní stránka deliktu	178
11.2.5	Subjektivní a objektivní právní odpovědnost	179
12.	kapitola – Aplikace práva	181
12.1	Pojem aplikace práva	181
12.2	Druhy procesů aplikace práva	181
12.3	Stadia procesu aplikace práva	182
12.3.1	Zjišťování skutkového stavu (quaestiones facti)	183
12.3.2	Řešení otázek právních (quaestiones iuris)	185
12.3.3	Rozhodnutí ve věci	187
12.3.3.1	Účinnost aktu aplikace práva	188
12.3.3.2	Právní moc aktu aplikace práva	188

12.3.3.3	Vykonatelnost aktu aplikace práva	190
12.4	Druhy aktů aplikace práva	190
13. kapitola	– Vztah státu a práva, právní stát	192
13.1	Vznik koncepce právního státu	192
13.1.1	Historické souvislosti formování právního státu	195
13.1.2	Rozdíl v pojetí „Rechtsstaat“ a „Rule of Law“	196
13.1.3	Krise formálního pojetí právního státu	198
13.2	Atributy právního státu v materiálním pojetí	199
13.2.1	Vázanost státu právem	199
13.2.2	Lidská práva	200
13.2.3	Dělbá moci	202
13.2.4	Demokratický charakter státu	203
14. kapitola	– Stěžejní metodologické přístupy k právu	204
14.1	Přirozenoprávní přístup (jusnaturalismus)	204
14.1.1	Vývojové stupně přirozenoprávní teorie	205
14.2	Kritika racionalistické koncepce – historickoprávní škola	206
14.3	Právněpozitivistický přístup (juspozitivismus)	206
14.4	Sociologický přístup k právu	207
14.5	Psychologický přístup k právu	207
14.6	Recentní metodologické přístupy k právu	208
15. kapitola	– Teorie přirozeného práva	209
15.1	Teologická koncepce jusnaturalismu	209
15.2	Racionalistická koncepce jusnaturalismu (17. a 18. století)	210
15.2.1	Hugo Grotius (1583–1654)	211
15.2.2	Thomas Hobbes (1588–1679)	212
15.2.3	John Locke (1632–1704)	213
15.2.4	Jean Jacques Rousseau (1712–1778)	214
15.2.5	Charles Louis Montesquieu (1689–1755)	215
15.2.6	Význam racionalistického pojetí přirozeného práva	216
16. kapitola	– Právní pozitivismus	217
16.1	Počátky právněpozitivistického přístupu k právu	217
16.2	Francouzská škola právní exegeze	217
16.3	Německý pozitivismus	219
16.3.1	Historickoprávní škola	219
16.3.2	Vlastní právní pozitivismus v Německu	221
16.4	Anglický pozitivismus	224
16.4.1	Jeremy Bentham (1748–1832)	224

16.4.2	John Austin (1790–1859)	224
16.5	Obecné shrnutí právního pozitivismu	226
16.6	Právní normativismus	226
16.6.1	Filosofické základy normativismu	226
16.6.2	Předchůdci normativismu	226
16.6.3	Školy právního normativismu	227
16.6.4	Shrnutí normativní teorie	229
17.	kapitola – Sociologické a psychologické přístupy k právu	230
17.1	Představitelé společenských věd zabývající se právem	230
17.1.1	Charles Montesquieu (1689–1755)	230
17.1.2	Auguste Comte (1798–1857)	231
17.1.3	Karel Marx (1818–1883)	231
17.1.4	Max Weber (1864–1920)	232
17.2	Představitelé právní vědy zaměřené na sociologický přístup k právu	233
17.2.1	Eugen Ehrlich (1862–1922)	233
17.2.2	Teorie volného práva	233
17.2.3	Zájmová jurisprudence	234
17.2.4	Teorie solidarity jako základ práva	235
17.2.5	Sociologická jurisprudence	235
17.2.6	Americký právní realismus	236
17.2.7	Behaviorální jurisprudence	236
17.3	Psychologický přístup k právu	236
17.4	Čeští představitelé sociologického a psychologického směru	237
17.4.1	Emanuel Chalupný (1879–1958)	237
17.4.2	Inocenc Arnošt Bláha (1879–1960)	237
18.	kapitola – Recentní směry v právním myšlení	238
18.1	Recentní představitelé právní teorie a právní filozofie	238
18.2	Představitelé recentní české teorie práva	244
19.	kapitola – Axiologické problémy práva	247
19.1	Právo a svoboda	248
19.2	Právo a rovnost	249
19.3	Právo a jistota	250
19.4	Právo a spravedlnost	251
19.4.1	Vztah právní a sociální rovnosti	252
19.4.2	Formální a obsahové pojetí spravedlnosti	253

19.5	Právo a morálka	253
19.6	Legitimita práva	254
20.	kapitola – Působení práva ve společnosti	256
20.1	Právo a společnost	256
20.2	Justifikace práva a problém jeho legitimacy	257
20.3	Moc a právo	258
20.4	Potřeby, zájmy a účely ve společnosti a právo	260
20.5	Dynamika a stabilita práva	262
20.6	Záměrnost a spontánnost v působení práva	263
20.7	Kontinuita a diskontinuita ve vývoji práva	265
20.8	Efektivita práva	267
	Slovníček vybraných právních pojmů a úslolí	269
	Přehled vybraných právních principů a citátů	279
	Resume	283
	Inhaltsübersicht	286
	Seznam doporučené literatury	289
	Věcný rejstřík	304